

Stanowisko UKNF w sprawie rotacji biegłych rewidentów

Niniejszy materiał prezentuje stanowisko Urzędu KNF w zakresie rotacji biegłych rewidentów badających sprawozdania finansowe jednostek zainteresowania publicznego. W materiale została zaprezentowana podstawa prawna obowiązku rotacji, jak też stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie:

1. ujednolicenia wymogów w zakresie rotacji dla wszystkich jednostek zainteresowania publicznego,
2. terminu obowiązywania wymogu rotacji podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego w zakładach ubezpieczeń.

Ponadto materiał zawiera wnioski z analizy zbadanych sprawozdań finansowych podmiotów nadzorowanych przez KNF za lata 2004-2008.

I. PODSTAWA PRAWNA

Kwestie dotyczące rotacji w zakresie badania sprawozdań finansowych regulowane są w przepisach następujących ustaw:

1. **ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej** (Dz.U z 2003 r. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.) dalej zwaną *ustawą o działalności ubezpieczeniowej*;
2. **ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym** (Dz.U. z 2009 r. Nr 77, poz. 629) dalej zwaną *ustawą o biegłych rewidentach*.

Temat rotacji adresowany został również w:

1. **kodeksie etyki zawodowej biegłych rewidentów** (tekst wg załącznika do uchwały nr 2 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Biegłych Rewidentów z dnia 30 czerwca 2002 r. w sprawie zasad etyki zawodowej biegłych rewidentów) dalej zwany kodeksem etyki zawodowej,
2. **Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW** (tekst wg załącznika do Uchwały Nr 12/1170/2007 Rady Giełdy z dnia 4 lipca 2007 r., obowiązuje od 1 stycznia 2008 r.).

II. STANOWISKO UKNF

II.1. UJEDNOLICENIE WYMOGÓW W ZAKRESIE ROTACJI DLA WSZYSTKICH JEDNOSTEK ZAINTERESOWANIA PUBLICZNEGO

UKNF stoi na stanowisku, iż rozbieżności w zakresie wymogu rotacji wynikającego z art. 89 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach oraz z art. 170 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, wymagają ujednolicenia regulacji prawnych w obowiązującym w tym przedmiocie polskim porządku prawnym.

Wobec powyższego UKNF postuluje ujednolicenie regulacji prawnych w analizowanym przedmiocie poprzez odpowiednie rozszerzenie obowiązku rotacji podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych (a nie kluczowego biegłego rewidenta) określonego w art. 170 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, mającego obecnie zastosowanie do zakładów ubezpieczeń, głównych oddziałów zakładów ubezpieczeń oraz zakładów reasekuracji, również na wszystkie pozostałe jednostki zainteresowania publicznego, objęte aktualnie, zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, obowiązkiem rotacji kluczowego biegłego rewidenta.

UKNF stoi na stanowisku, że zmiana podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych – nie zaś jedynie osoby kluczowego biegłego rewidenta – w sposób znaczący ograniczy ryzyko popełnienia błędu przez biegłego rewidenta wynikające z rutynowego podejścia do badania jednostki, co jednocześnie pozytywnie wpłynie na jakość badanych sprawozdań finansowych. Ponadto należy zaznaczyć, że zmiana podmiotu uprawnionego wymusi na podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych po raz pierwszy, zastosowanie innych procedur badania, co wprost wynika z uregulowań Normy nr 1 wykonywania zawodu biegłego rewidenta.

W ocenie UKNF, przyjęcie dopiero takiego rozwiązania (rotacja podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych a nie jedynie kluczowego biegłego rewidenta jak to przewiduje art. 89 ust. 1

ustawy o biegłych rewidentach) zabezpieczy, na możliwie najwyższym poziomie, jakość świadczonych usług przez biegłych rewidentów, a w szczególności badania przez nich sprawozdań finansowych.

II.2. TERMIN OBOWIĄZYWANIA WYMAGU ROTACJI PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO W ZAKŁADACH UBEZPIECZEŃ

Zdaniem UKNF maksymalny 5-cioletni okres, kiedy ten sam podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych może badać jeden zakład ubezpieczeń, należy liczyć od dnia 1 stycznia 2004 r.

Zauważyć w tym miejscu należy, że nowelizacja ustawy o działalności w zakresie art. 170 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej dokonała jedynie uporządkowania w stosowanym nazewnictwie zastępując pojęcie „*biegły rewident*” pojęciem „*podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych*”, sama zaś zasada rotacji wynikająca z art. 170 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej odnosi się niezmiennie do podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Powyższe jest zgodne z wymogami ustawy o rachunkowości, której przepis od 1 stycznia 2002 r. określa, iż właściwy organ dokonuje wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Organ nadzoru pragnie również zaznaczyć, że art. 170 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, obowiązujący od 2004 r. wprowadził wymóg, aby podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych mógł być wybrany przez zakład ubezpieczeń maksymalnie na okres 5 lat. Okres 5-cioletni liczony jest od sprawozdania finansowego za 2004 r., co powoduje, że określony maksymalny 5-cioletni okres kończył się badaniem sprawozdania finansowego za 2008 r. Wobec tego, przepis ustawy o działalności ubezpieczeniowej *de facto* po raz pierwszy będzie miał zastosowanie przy badaniu sprawozdań finansowych za 2009 r. Z danych będących w posiadaniu organu nadzoru wynika, że 33 zakłady ubezpieczeń będą musiały zmienić podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych w 2009 r.

III. WNIOSKI Z ANALIZY ZBADANYCH SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH PODMIOTÓW NADZOROWANYCH PRZEZ KNF ZA LATA 2004- 2008.

UKNF dokonał analizy w zakresie badania sprawozdań finansowych podmiotów nadzorowanych przez KNF. Zakres tematyczny obszaru badawczego ograniczono do podmiotów, nad którymi sprawowany jest nadzór ostrożnościowy, z wyłączeniem banków spółdzielczych.

1. Podmioty nadzorowane w zakresie badania sprawozdań finansowych korzystają z usług największych firm audytorskich, w tym w szczególności 3 firm: KPMG, Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers (w 2007 r. 68% podmiotów nadzorowanych zostało zbadane przez te 3 firmy, w 2008 r. 65%).
2. Największy udział w badaniu sprawozdań finansowych posiada KPMG (w 2007 r. 30% podmiotów nadzorowanych korzystało z jej usług, w 2008 r. 27%), Ernst & Young (w 2007 r. 22%, w 2008 r. 23%), PricewaterhouseCoopers (w 2007 r. 16%, w 2008 r. 15%).

KPMG jest liderem wśród firm audytorskich badających sprawozdania finansowe zakładów ubezpieczeń (w 2007 r. i w 2008 r. 32% rynku), banków komercyjnych (w 2007 r. 38% rynku, w 2008 r. 35% rynku) i domów maklerskich (w 2007 r. 27% rynku, w 2008 r. 22% rynku).

Ernst & Young jest liderem wśród firm audytorskich badających sprawozdania finansowe PTE i OFE (w 2007 r. 43% rynku, w 2008 r. 36% rynku) i TFI (w 2007 r. 31% rynku, w 2008 r. 26% rynku).

3. Wśród firm audytorskich badających sprawozdania finansowe podmiotów nadzorowanych znaczący udział w rynku posiadają również BDO (w 2007 r. 9% rynku, w 2008 r. 7% rynku) i Deloitte (w 2007 r. 6% rynku, w 2008 r. 8% rynku).

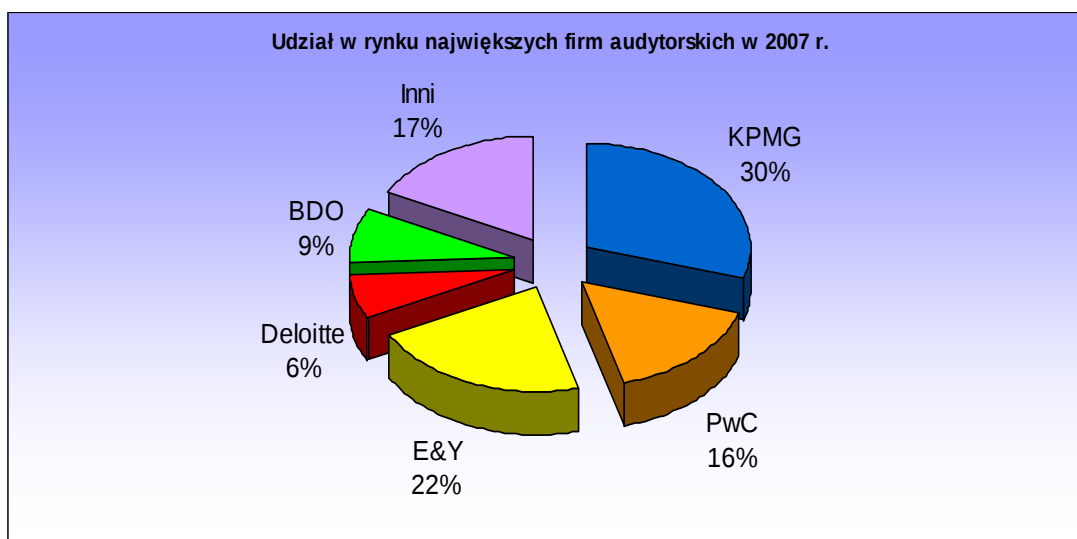
Należy zauważyć, że Deloitte posiada stosunkowo niewielki udział, w porównaniu do pozostałych 3 firm wchodzących w skład tzw. „Wielkiej Czwórki” (Big 4), w badaniu sprawozdań finansowych podmiotów nadzorowanych. W przypadku tej firmy audytorskiej widoczna jest specjalizacja w zakresie badania banków komercyjnych i domów maklerskich (w 2007 r. 71% wszystkich zbadanych przez tę firmę sprawozdań finansowych podmiotów nadzorowanych, w 2008 r. 65%).

4. Największa koncentracja firm audytorskich dotyczy PTE i OFE (w 2007 r. 4 firmy audytorskie na 28 podmiotów, w 2008 r. 5 firm audytorskich na 28 podmiotów) oraz banków komercyjnych (w 2007 r. i 2008 r. 6 firm audytorskich na odpowiednio 47 i 48 banków komercyjnych - oprócz wyżej wspomnianych 5-ciu również Mazars & Guerard Audyt Sp. z o.o.).

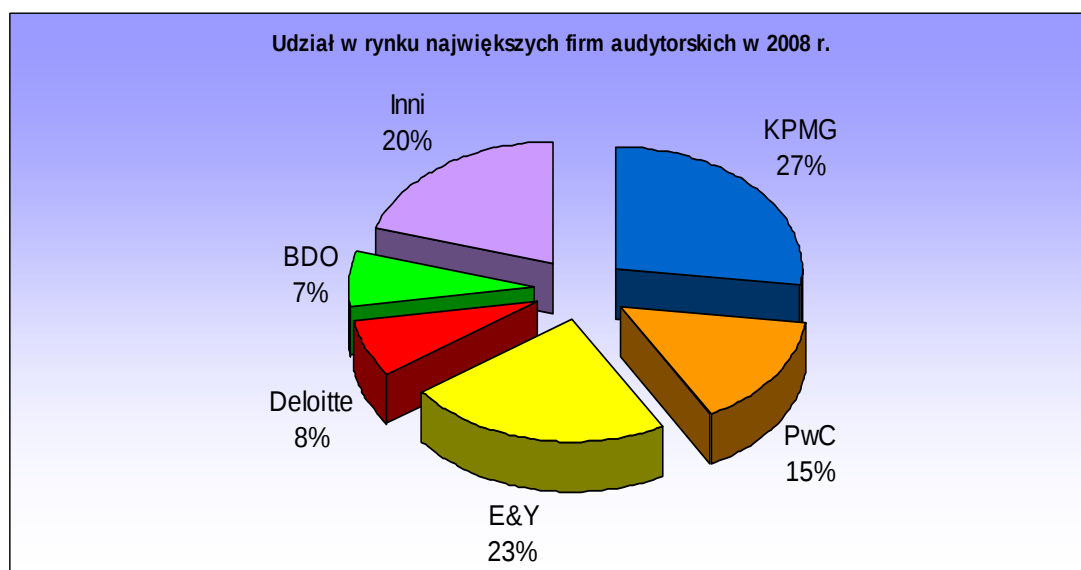
Największe rozdrobnienie dotyczy TFI (w 2007 r. 13 firm audytorskich na 33 TFI, w 2008 r. 14 firm audytorskich na 39 TFI) oraz domów maklerskich (w 2007 r. 18 firm audytorskich na 41 domów maklerskich, w 2008 r. 20 firm audytorskich na 45 domów maklerskich).

5. 50% działających w 2008 r. zakładów ubezpieczeń oraz PTE i OFE korzystało z usług tej samej firmy audytorskiej od nieprzerwanie 5 lat (dotyczy badania sprawozdań finansowych za lata 2004 - 2008). W przypadku banków komercyjnych ta sama firma audytorska badała sprawozdania finansowe 53% banków.
6. W latach 2004 – 2008 najczęściej 1 firma audytorska była reprezentowana przez 2 lub 3 kluczowych biegłych rewidentów.

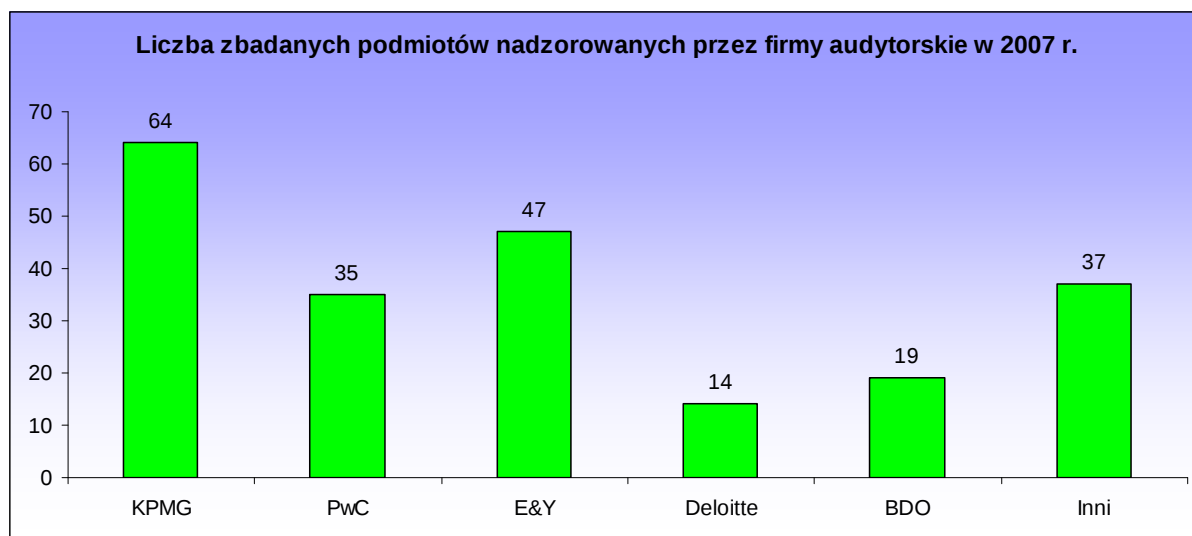
Wykres 1. Udział największych firm audytorskich w rynku usług audytorskich świadczonych podmiotom nadzorowanym w 2007 r.

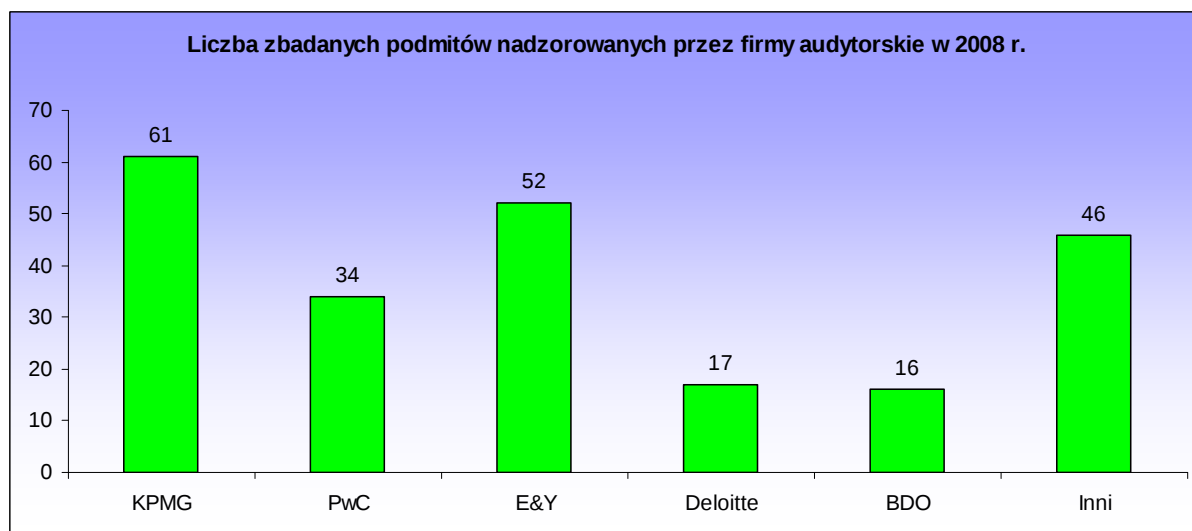
Wykres 2. Udział największych firm audytorskich w rynku usług audytorskich świadczonych podmiotom nadzorowanym w 2008 r.

Wykres 3. Struktura podmiotów nadzorowanych w podziale na firmy audytorskie badające sprawozdania finansowe w 2007 r.

Wykres 4. Struktura podmiotów nadzorowanych w podziale na firmy audytorskie badające sprawozdania finansowe w 2008 r.

IV. PODSUMOWANIE

UKNF stoi na stanowisku, że właściwym rozwiązaniem w zakresie ujednolicenia regulacji prawnych dotyczących rotacji, jest przyjęcie odpowiednio zasad rotacji podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych nie zaś jedynie rotacji kluczowego biegłego rewidenta.

Mając na uwadze powyższe, w opinii UKNF, powinna nastąpić zmiana przepisów ustawy o biegłych rewidentach, która wprowadzałaby obowiązek rotacji podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych w stosunku do wszystkich jednostek zainteresowania publicznego.